

p a p e r d e v i d r e

segona època **contes**

MARINA PORRAS

12 gener 2016

Marina Porras (Rubí, 1991) és llicenciada en Història de l'Art, ha fet un màster de Teoria de la Literatura i està estudiant Filologia Catalana. És llibretera, fa crítica literària al diari *Ara* i fa de lectora per a editorials. Té un *blog* on recull les crítiques i altres assumptes sobre llibres i a twitter és @mporrasmari.

Joaquim Ruyra (Girona, 1858-Barcelona, 1939) va estudiar Dret, però no va exercir mai d'advocat, sinó que va dedicar-se al comandament del patrimoni familiar. La seva condició de propietari rural establert a Blanes (i més tard a Barcelona) li va permetre de conèixer a fons la vida i la llengua dels mariners i dels pagesos, que va convertir en els dos centres de la seva obra literària. Tots dos pols, el de mar i el de muntanya, es manifesten clarament en el títol i en el contingut de la seva obra cabdal, *Marines i boscatges*, apareguda el 1903 (i convertida, el 1920, en *Pinya de rosa*). *La parada* (1919) i *Entre flames* (1928) completen l'obra narrativa de Ruyra, que també va conrear, però amb menys fortuna, la poesia, el drama i l'assaig.

Toni Sala diu a l'excel·lent próleg que va escriure al volum *Narracions* de Ruyra que l'abisme és «el punt d'observació de Ruyra. El seu lloc». En aquest conte ho explica perfectament. «La xucladora» és un conte que parla sobre un ésser misteriós que apareix al mar i intenta enganyar un home amb els seus encants. És la natura que té forma de dona i que templa. És l'atracció de l'abisme. Aquest conte ens parla de resistir la temptació, que és un gran tema als contes de fades. Perquè «La xucladora» és un conte de fades, una mostra de com Ruyra dominava el gènere fantàstic. Chesterton deia que els contes de fades són didàctics perquè ens ensenyen una gran lliçó: que la felicitat i la pau només poden existir sota certes condicions. Que tot penja d'un fil. Aquesta idea, que és el nucli de l'ètica, és el nucli de tots els contes de fades. La resistència a l'abisme. Que és el que Ruyra intenta explicar amb aquesta dona que templa des del mar.

La xucladora

Estic a la vora del mar, segut en una roca i amb les cames nues ficades dintre l'aigua. La penya em fa de respallter, m'hi recalco còmodament i, tot amarant-me de les frescors de la marinada, que minva per moments, passejo les mirades pel cel.

El sol ja és post; però ha deixat ratxes de llum ressegades, que pugnen encara per conservar en l'aire llur soryriu; s'emparen de les bromes i dels núvols, s'hi vessen, regalimant-hi per damunt a filets d'or, hi encenen flames insegures i, compenetrant-los, els empapen de resplendents coloracions; mes enlloc troben estabilitat, i aquí s'apaga una flama, allí s'escola un regalim, tot s'esmortueix per instants; els vapors atmosfèrics canvien son color de propra pel de lillà, i el de lillà per una grisor moradenca, i la llum foragitada dels baixos salta als de més amunt, i encara fulgura en ells i s'hi esparpella i prova d'agafar-s'hi, assajant totes ses meravelloses transformacions. Ah!, com m'agrada seguir d'una a l'altra broma, d'un a l'altre núvol, aquesta llum moridora, que es va retirant amb tanta reçaña! Els meus ulls la segueixen, la segueixen... No em dol pas perdre les hores aixís. Aquests moments són els millors de la vida.

Mentrestant les platges properes han quedat desertes. Els banyistes, que prenien la fresca aplegats en el sorral, se'n són anats cap al poble. En les cales ni un nedador, ni una barqueta... Amb la soledat s'exhala de la naturalesa un encant sols comparable al d'una declaració d'amor feta amb els ulls per una verge silenciosa. Sembla que em digui: «Tota per a tu... ningú ens destorba ja». No em cansaria mai d'aquesta conversa muda. I van davallar del cel les tristeses dolces de la vesprada serena. El vent manca: ara una bufada, ara un alé, després res... la calma. La mar no es mou, i sa remoreta fonda i acompassada és una nota que, en comptes de destorbar el silenci, el fa ressaltar i li dona una mena de majestat. Veig una estrella que llu sordament, palpitant per a encendre's. Ja és nit.

¿Me n'aniré? ¿Per què, si ningú m'espera, i per altra part tinc peresa de pujar la costa? Nostre Senyor a les portes de la vida hi ha posat un vigilant fidel i reganyós: el dolor, que té un dormir tan som, que qualsevol perill el desperta i, aixís que s'esvera, grapada aquí, grapada allà, se fa sentir de tota la casa. Se pot ben descansar en ell, i quan dorm, és que regna la pau i que és arribada l'hora de fruir de la vida. Doncs bé, ara està dormint com el vent, com les ones... No seré jo qui el despertí voluntàriament. No, no em vull moure mentres me senti a pler, mentres cap molèstia no em llevi l'agre de contemplar la nit, la gran nit del mar.

Vet allà la lluna, que va sortint vermella, embossada amb un parrac de calitja sollevat de l'horitzó. Talment sembla que gualta el món curiosa i avergonyida com una donzella que s'hi presenta per primera volta. Però la vergonya en el cel i en la terra és una flor d'aurora; acompanya als sers jovençans i els aires del món la marceixen aviat. L'astre no triga pas a desempallegar-se dels vels que l'ofusquen, i s'alça amb valentia, asserenant-se, aclarint-se, vessant a dolls per l'aigua ses resplendors blanques d'estel.

La lluna!... En tots temps els enamorats l'han contemplada amb simpatia, en tots temps han parlat en vers i en prosa d'un llaç secret, existent entre ella i els llurs sentiments. És una d'aquelles idees que de tan repetides no ens causen cap efecte a la imaginació; i no obstant, hi ha moments en què aquestes idees revellides se'ns apareixen com a noves amb la frescor e intensitat d'una revelació directa de la naturalesa. I això és lo que em passa en aquest instant. Sí, entre les coses externes i els sentiments hi ha una afinitat inexplicable. Jo suara no somniava ni remotament en l'amor; mes veure la lluna i recordar escenes tendres, de molt temps oblidades, ha sigut tot u. I m'ha vingut un desig d'estimar i de ser estimat! Ah!, jo voldria gaudir d'un amor veritable, no estrafet per les convencions socials, gran tendre, inacabable, sense la prosa i les desil·lusions del matrimoni, sense les cremors i els remordiments de les unions il·legítimes, un amor que no és estat encara mai al món sinó en algun somni com els meus. Res de torpeses de la carn; un amor com el que senten els poetes per la bellesa, però més fervent, més apassionat: un festeig etern. En el meu cor hi ha fam de tantes coses impossibles!... Si almenys un hom pogués gaudir d'aquest idili algunes hores!... Això no és pas demanar massa. Passejar per aquí a la claror de la lluna, a braçat amb una nina bonica, ideal... Oh, si me la dessen de les entresenyas que jo diria!... ¿No és desapropiar les hermosures d'aquesta nit el no compartir-les amb una ànima enamorada, que hi harmonitzi com la meua?

Bah, bah... distreiem-nos d'aquestes cabòries tontes; gosem de la mar. Avui té la placidesa de les verges pures. I que ben agencadal Ni les nines de la rondalla de fades han portat mai un faldellí més enciser que el d'ella, perquè el d'ella és el veritable faldellí del color de lluna, que no s'obté sinó per obra d'encantament. El brodat és viu i palpitant: anguleja, pipelleja, saltirona. És un teixit que es fa i desfà continuament sota una pluja de llum argentada i fina. I aquesta llum argentada i fina traspuja sens dubte a través del gran tou d'aigua, endins, endins, espargint-se feblement per les fondàries mai obirades. Qui la pogués seguir cap aquell fons desconegut i contemplar amb ella els paisatges submarins, sos rocatams feréstecs, ses boscúries seculars, sos prats de flors estranyes, tot un món, tal vegada, de sers que s'han tingut per fabulosos! ¿Qui sap?... ¿Qui les coneix les criatures d'allí dins? Quan fito la vista en l'espessor impenetrable de l'aigua, no puc evitar una mena de malestar i d'essoronament, com si presentís que sóc espaiat des de dins de ses foscors. Mes això mateix és un atractiu per a la imaginació. Les belleses de la mar! Jo me n'ubriago cada dia i no me'n sento mai saciat. La nit serena, l'onatge peresós...

He sentit una rialla fresca, infantívola; miro, i al clar de la lluna veig una banyista que està nedant al davant meu, rabejant-se en l'aigua i rient de les seves pròpies entremalladures. Sembla joveneta i guapa. Porta al cap una petita jardinera elegantíssima. Com que estic a l'ombra no em deu haver vist, i s'entrega amb tota llibertat a la seva ignoscenda diversió. És bona nedadora. Va i ve, juga... Ara es capbussa, desapareix... sols se veuen sos peuetes, que brollen de les ones com dues flors marines, i de seguida se submergeixen. Passa una bella estona, i a la fi ressurc l'eixerit caparró rublet d'una rodoladissa de brillants, que cau adollada per les aletes de la jardinera i s'esmuny pels negres cabells. La nina aixeca un braç, llença un grapat de sorra i crida alegrement: «He tret fons. ¿Has vist, Fidela, has vist?».

No he pogut reprimir una petita exclamació.

—¿Qui és que ha parlat per aci enllà?—diu de seguida la nedadora—. ¿És algun pescador? ¿Destorbo?

—No temí destorbar-me la calada, senyoreta: al contrari. No sóc cap pescador, sinó un desvagat, que admira les seves habilitats.

Se redreça gallardament, s'encara amb mi, i, posant-se una maneta estesa damunt dels ulls, com per a preservar-se'ls del clar de la lluna, em mira atentament. Està immòbil. Son bust és d'una hermosura que ni somniada.

—Tranquillís's —li dic—; figuri's que no hi ha ningú i segueixi banyant-se, o, si sóc tan infeliç que li faig nosa, em retiraré.

—Aht, no —exclama—, no!

I va atansant-se a pleret, a pleret... Allà, en l'ombra, llambrego son cos, que fosforeja entre dues aigües. Se m'acosta, recalca una de ses manetes en un dels meus peus i amb l'altra mà s'agafa a una grossa mata d'aigües, que creix en una esquerd.

—Perdoni —em diu—, estic una mica cansada. ¿Molesto?

—De cap manera —li responc amb galanesa—. Pot estintolar-se tant com vulga i descansar.

—Gràcies —fa ella—, no hi ha necessitat de més. Aixís estic millor que en un llit, suro naturalment i l'aigua és més tova que la llana i la ploma més estufades. Dona bo de banyar-se en una nit d'estiu com aquesta.

Vostè s'haurà rígut dels meus caggirells, ¿veritat? No, no m'ho negui; això no és cap mal... jo també me'n ric. M'agrada criaturejar, sap? Sóc aixís, tarambanota.

I riu que riu. No he vist mai resplendir unes dents més blanques entre uns llavis més frescos i vermells... uns llavis molsudets, en què un hi endevina les dolçors d'una fruita madura i fan ganes de mossegar-los.

Després que ha donat esbarjo a la seva hilaritat, plega familiarment un de sos braços nus sobre el meu genoll, estintolant-s'hi, i, mig aclucant els ulls, me dirigeix una llarga mirada al ras de ses sedoses pestanyes. Jo estic emocionat. No sé lo que em passa. Aquella mirada m'enlluerna, m'atrau, s'emporta quelcom del meu esperit, quelcom que es dilata vibrant i surt enfora, a banyar-se en fluids deliciosos. I quedo gairebé defallit, i el cap me va en roda.

—Vostè deu trobar-me molt original —me diu la dama amb veu manyaga i harmoniosa—. I efectivament, en sóc d'original... i me'n glorio. Figuri's que ni la marinada és més lliure que jo. No em subjecto a les costums socials, no tinc prevencions de cap mena i falg sempre la meua santa voluntat. Si vostè vol... però cal... no tothom té la meua despreocupació. ¿Sap que li anava a proposar ara? Una calaverada: res... que vostè fora un bon company per a nedar de parella. Es tan avorrida la soletat! I veu?, vostè no em coneix a mi ni jo a vostè... una circumstància preciosa, que fa més simpàtica l'aventura, oi? Una tarambanada bonica, una gran idea com totes les meves!

I torna a riure i a mirar-me amb una berganteria trastornadora. He reparat que té els ullals fins i punxeguts, però li escauen.

—Sí, sí, aquesta nit hem de ser companys, està decidit —afegeix amb el to d'una criatura viçada per les moixaines—. Com jugarem arruixant-nos d'aigua lluminosa! Com vagarem d'un banc de musclos a l'altre Oidát, l'acompanyaré a una caverna, on hi ha una raconada de sorra fina, un jaç excel·lent! És un lloc ple de lliris de platja, que amb la serena de la nit s'enfaiïren de les olors més suaus.

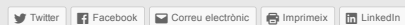
A mida que parla va recalcant-se més i més sobre els meus genolls, i m'afalaga les mans amb els seus dits llargs i rosats. El pler me va ensopint, el paisatge s'esborra davant meu, i la bella damisela ocupa tot el meu camp visual. Però, en això me retorno un moment i reparo allí, a la vora, una cosa llorda, una vella d'ulls de peix, que neda en la foscor, esgarrapant l'aigua amb els seus dits sarmentosos. Aquella visió em causa una bella esgarripança. Déu al cel!... M'aixeco d'un plegat, m'abraço fortament a una penya i, rient com l'hermosa banyista, però amb un riure que em fa venir calfreds d'horror:

—No has guarnit prou bé el parany —li dic—. T'he coneguda: ets una Xucladora. La teua companya, la Fidela, que tu li dius per a fer creure que parles amb una criatura batejada, és la Mort d'Aigua; i la he llucada al teu darrera, per més que procurava amagar-se. Has errat el tret. No, no seré per a tu! M'ho havien explicat alguns mariners vells i no creia! Sembla mentida que un ser tan hermós pugui tenir el cor de fera. Ah!, ja fan bé d'entramar amb llor beneit les proes dels llaguts. Ets dolenta, ets falsa com la mar traidora. Però t'he ben coneguda. El teu barret és teixit d'una herba que no ha vist mai el sol. Les dues agulles que te l'aguanten al cap, són dues banyes de llobregant. M'ho havien explicat i no ho sabia veure, ni tenint-ho davant dels ulls. At!, si t'hagués besada... ja no em desclavava dels teus llavis! Me volies al mar per a beure't la meua sang i per a entregar el meu cos escolat als corrents i llimarols, privant-lo de sepultura sagrada. Oh!, maleida, maleida!... Del mal que m'has fet no en guarirà pas fàcilment el meu cor, però salvo per a Déu l'ànima!

I, dit això, estenc el senyal de la creu del front al pit i d'espallta a espallta.

Allavors la Xucladora, que se m'havia estat mirant fit a fit i bocabadada durant el meu parlament, cau, rebotent de cap a la roca amb un soroll que em va escriuir. I tot me sembla fosc i fujo... fujo...

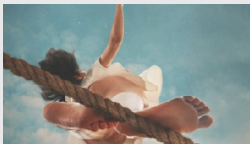
Comparteix això:

Relacionats

Marina Espasa
A "El trobat"

Carlota Gurt
A "L'avançat"

Clara Queraltó
A "L'avançat"

Categoria : El recuperat

Etiquetes : Joaquim Ruyra, Marina Porras

← Iban Zaldúa

Maria Llopis →